

Ks. Wojciech Mueller

ORCID: 0000-0002-1354-7190

UAM – Poznań

Heroiczność cnót Sługi Bożego ks. Aleksandra Woźnego w świetle kongresu konsultorów teologów Dykasterii Spraw Kanonizacyjnych

Słowa kluczowe: faza rzymska procesu beatyfikacyjnego, *positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis, delucidationes* postulacji, kongres konsultorów teologów

Keywords: roman phase of the beatification process, *positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis, postulation delucidationes*, congress of the theologian consultants

23 maja 2015 roku w kościele pw. św. Jana Kantego w Poznaniu odbyła się ostatnia publiczna sesja kończąca fazę diecezjalną procesu beatyfikacyjnego ks. Aleksandra Woźnego (1910–1983). Obszerna dokumentacja, licząca ponad 6,5 tysiąca stron, wraz z aktami procesowymi, w tym zeznaniami świadków dochodzenia diecezjalnego, została przygotowana do przekazania Dykasterii Spraw Kanonizacyjnych. W jej zakres weszły wszystkie zebrane pisma niedrukowane oraz dokumenty i publikacje na temat kandydata na ołtarze, a także autentyczne i wiarygodne dokumenty dotyczące jego życia i działalności. Najliczniejsze i najcenniejsze źródła, zarówno rękopiśmienne, jak i drukowane, a także inne pamiątki, pochodzą z archiwum parafii pw. św. Jana Kantego w Poznaniu przy ul. Grunwaldzkiej 86 oraz z Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu na Ostrowie Tumskim. Również Archiwum Konferencji Episkopatu Polski, Instytut Pamięci Narodowej w Poznaniu, Instytut Studiów Kościelnych Lubranscianum w Poznaniu, Archiwum Księży Polskich Byłych Więźniów Obozów Koncentracyjnych w Kaliszu oraz poznańskie biblioteki zgromadziły liczne artykuły, opublikowane na łamach wielu czasopism, które zostały włączone do zbioru dokumentów. Nieocenionymi źródłami stały

się wszelkie materiały związane z okresem II wojny światowej, kiedy to Sługa Boży był więźniem niemieckich obozów koncentracyjnych w Buchenwaldzie i w Dachau. Bogactwo dostępnych dokumentów dotyczących kandydata na ołtarze w postaci jego nauczania, listów i wspomnień pozwala wiernie i dokładnie odtworzyć jego biografię w kontekście praktyki cnót w stopniu ponadprzeciętnym. Mamy tu na myśli cnoty teologalne, kardynalne i cnoty im pokrewne: ubóstwo, posłuszeństwo i czystość.

Należy zatem zadać pytanie: czy analiza materiału źródłowego pozwoliła wyciągnąć wniosek, iż całość zebranych dokumentów daje merytoryczne podstawy procesowi o heroicznosci cnót Sługi Bożego w kontekście kongresu konsultorów teologów Dykasterii Spraw Kanonizacyjnych?

1. Faza rzymska procesu beatyfikacyjnego

Etap przekazania dokumentacji do Dykasterii Spraw Kanonizacyjnych nosi nazwę fazy rzymskiej procesu kandydata na ołtarze i stanowi skok jakościowy w każdej takiej sprawie. Kończy się bowiem czas zbierania materiałów, a rozpoczyna się ich opracowanie i studiowanie, regulowane przez normy specjalne zawarte w konstytucji apostolskiej *Divinus perfectionis Magister* z 25 stycznia 1983 roku¹, a sprecyzowane w zatwierdzonym w 2000 roku regulaminie Dykasterii oraz w szczegółowym prawodawstwie w tym przedmiocie, zawartym w *Normae servandae in Inquisitionibus ab Episcopis faciendis in Causis Sanctorum*², w niektórych decyzjach podjętych przez wyżej wspomnianą Dykasterię³ oraz w jej regulaminach⁴. Natomiast późniejsza instrukcja *Sanctorum Mater – o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych* z 22 lutego 2007 roku zajmuje się jedynie fazą dochodzenia diecezjalnego procesu beatyfikacyjnego⁵ i ma na celu ułatwienie współpracy między Stolicą Apostolską a biskupem w danej sprawie⁶.

¹ Jan Paweł II, *Divinus perfectionis Magister*, 25 stycznia 1983, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 4 (1983), nr 3.

² CCS, *Normae servandae in Inquisitionibus ab Episcopis faciendis in Causis Sanctorum*, 7 februarii 1983.

³ CCS, *Norme sull'amministrazione dei beni delle Cause di Canonizzazione*, Roma, 20 agosto 1985.

⁴ CCS, *Regolamento della Congregazione per le Cause dei Santi*, Roma 1983; CCS, *Regolamento della Congregazione delle Cause dei Santi*, Citta del Vaticano, dicembre 2000.

⁵ *Sanctorum Mater – instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych* (wyd. II uzupełnione), Lublin 2011.

⁶ Por. S. Oder, *Złożenie akt dochodzenia diecezjalnego w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, weryfikacja jego ważności i opracowanie „Positio”*, w: S. Praškiewicz (red.), *Świętość*

Zanim jednak rozpocznie się studiowanie akt procesowych, niezbędne jest dopełnienie pewnych formalności. Pierwszą z nich, oprócz zatwierdzenia nowego postulatora fazy rzymskiej⁷ i dekretu otwarcia akt dochodzenia diecezjalnego⁸, jest wydanie dekretu ważności tegoż dochodzenia (*de validitate inquisitionis dioecesanae*), o który prosi się prefekta Dykasterii⁹. Podsekretarz sporządza na piśmie *votum*, w którym informuje kongres zwyczajny Dykasterii o wyniku swych badań, podając szczegółowo wszystkie argumenty przemawiające za formalną ważnością sprawdzonych akt lub wykazując dokładnie wszelkie braki i nieścisłości prawne¹⁰.

4 marca 2016 roku Dykasteria Spraw Kanonizacyjnych wydała dekret ważności dochodzenia diecezjalnego Sługi Bożego ks. Aleksandra Woźnego¹¹. Ten moment był o tyle ważny, iż *Copia Publica*, zawierająca wszystkie zebrane dokumenty procesowe, została przekazana postulatorowi sprawy beatyfikacyjnej, który mógł podjąć kolejne kroki zmierzające do opracowania *Positio*. Jak słusznie zauważa ks. Sławomir Oder: „Nie należy zapominać, że – chociaż zasadnicza faza instrukcji procesu i zbierania dokumentów kończy się wraz z zamknięciem dochodzenia diecezjalnego – istnieje nadal, także na etapie rzymskim, możliwość uzupełnienia materiału dowodowego. Jest rzeczą oczywistą, że proces, który ma charakter publiczny, może stymulować badania i studia archiwistyczne, studia specjalistyczne w dziedzinach związanych z życiem lub działalnością sługi Bożego, albo zmobilizować osoby posiadające jakieś dowody w sprawie, które z różnych przyczyn nie zostały jeszcze udostępnione, do przesłania tych dokumentów i wyników pracy oraz opracowań do postulatora lub bezpośrednio do Kongregacji. Jeżeli wartość dowodowa tych materiałów zostanie oceniona pozytywnie, postulator może prosić o włączenie ich do akt procesu”¹².

---

kanonizowana. *Postępowanie beatyfikacyjne na drodze heroicznego cnót*, Kraków 2009, s. 89.

⁷ *Sanctorum Mater*, art. 15 § 2.

⁸ Por. CCS, *Regolamento*, art. 53.

⁹ Por. S. Praškiewicz, *Jak wygląda droga na ołtarze? Procedury beatyfikacyjne w diecezji i Kurii Rzymskiej*, w: S. Praškiewicz (red.), *Świętość kanonizowana. Wybrane zagadnienia z prawa kanonizacyjnego i teologii świętości*, Kraków 2013, s. 100.

¹⁰ Por. B. Turek, *Postępowanie procesowe w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych*, w: S. Praškiewicz (red.), *Świętość kanonizowana. Postępowanie kanonizacyjne*, Kraków 2008, s. 182–183. Zob. S. Oder, *Złożenie akt dochodzenia...*, dz. cyt., s. 92.

¹¹ APK, *Dekret ważności procesu kanonizacyjnego na etapie diecezjalnym Sługi Bożego ks. Aleksandra Woźnego*, Prot. N. 3122–5/15, Romae, 4 martii 2016.

¹² S. Oder, *Złożenie akt dochodzenia diecezjalnego...*, dz. cyt., s. 93.

Po otrzymaniu dekretu ważności postulator zwrócił się do Kardynała Prefekta z formalną prośbą o wyznaczenie relatora sprawy¹³, który jest osobą odpowiedzialną z urzędu (*ex officio*) za przygotowanie *Positio* i czuwa nad przygotowaniem odpowiednich środków dowodowych. Jeśli relator nie osiągnął pewności moralnej co do heroicznego cnót Sługi Bożego, nie powinien podpisywać *Positio*. Z tego wynika, że do jego kompetencji należy obiektywna ocena zawartości materiału dowodowego, zarówno zeznań, jak i dokumentów zebranych w celu przygotowania *Positio*¹⁴. Aby relator sprawy mógł zostać zatwierdzony, najpierw relator generalny przy Dykasterii Spraw Kanonizacyjnych proponuje na tę funkcję określoną osobę, która powinna mieć znajomość języka oraz kręgu kulturowego, z jakiego pochodzi kandydat do chwały ołtarzy. Robi to na forum kongresu zwyczajnego Dykasterii, który decyduje o powierzeniu danej sprawy wskazanemu relatorowi¹⁵.

16 czerwca 2016 roku Dykasteria Spraw Kanonizacyjnych nominowała relatora sprawy w procesie beatyfikacyjnym Sługi Bożego ks. Aleksandra Woźnego o. dr. hab. Zdzisława Kijasa OFMConv. – franciszkanina, wieloletniego współpracownika tejże Dykasterii¹⁶. Jest to więc data rozpoczynająca zasadnicze studium zebranych dokumentów i przygotowanie *Positio*.

2. *Positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis*

Positio jest podstawowym dokumentem pracy kompetentnych organów Dykasterii, którego celem jest dostarczenie tymże organom elementów dowodowych wystarczających do zdobycia pewności moralnej przy udzieleniu odpowiedzi na *dubium* początkowe, które jest zasadniczym pytaniem w danej sprawie¹⁷. W procesie o heroicznego cnót Sługi Bożego ks. Aleksandra Woźnego należało zatem odpowiedzieć na następujące pytanie: „Czy udowodniono cnoty teologalne: wiarę, nadzieję i miłość tak w stosunku do Boga, jak i do bliźniego, a także cnoty kardynalne: roztropność, sprawiedliwość, wstrzemięź-

¹³ „Do prośby postulatora o zamianowanie relatora sprawy powinien być załączony krótki profil przedstawiający sługę Bożego, opis ważności procesu i zasygnalizowanie ewentualnych trudności, z którymi, biorąc pod uwagę dotychczasowy przebieg procesu, należy się liczyć”; tamże.

¹⁴ Por. B. Turek, *Postępowanie procesowe...*, dz. cyt., s. 185.

¹⁵ Por. tamże, s. 184.

¹⁶ APK, *Nomina del Relatore*, Prot. N. 3122–6/16. Del Vaticano, 27 giugno 2016.

¹⁷ Por. S. Oder, *Złożenie akt dochodzenia...*, dz. cyt., s. 94.

liwość i męstwo, a nadto cnoty im pokrewne, w stopniu heroicznym oraz opinię świętości w tej konkretnej sprawie i w aspekcie, o jaki chodzi?”¹⁸.

Chociaż materialnym autorem *Positio* z reguły jest postulator, to relator bierze na siebie odpowiedzialność za jego formę i treść, które muszą spełniać standardy przyjęte w praktyce Dykasterii i kryteria odpowiadające celowi, dla którego powstaje, czyli udowodnienia heroicznego cnót ks. Aleksandra Woźnego¹⁹. Rozpoczęcie procesu redakcyjnego *Positio* Sługi Bożego poprzedzone zostało wstępną oceną ze strony relatora, a następnie poddano ją dyskusji i aprobacie na forum kongresu zwyczajnego, w którym uczestniczyli: prefekt, sekretarz Dykasterii, podsekretarz, promotor wiary i relator generalny oraz z natury rzeczy relator sprawy²⁰. Regulamin Dykasterii podaje pewne wymagania niejako schematyczne dla wszystkich *Positio* i zaleca, aby cały ich materiał był ułożony w porządku chronologicznym, tj. według faz życia Sługi Bożego. „Umieszczenie w kontekście historycznym życia sługi Bożego pozwala na ukierunkowanie dowodzenia heroicznego cnót, które nie jest tylko przytoczeniem odpowiednich wypowiedzi świadków, ale i wbudowaniem w szkielet konstrukcji opartej na biografii elementów pozwalających na poznanie drogi duchowej sługi Bożego i jego dorastania do świętości. Dla celów procesowych najistotniejsze jest ostatnie dziesięć lat życia sługi Bożego, w których powinno się podkreślić stałość życia heroicznego. Do takiego stanu nie dochodzi się w jednej chwili, z dnia na dzień. Proces dojrzewania duchowego przebiega często latami wśród zmiennych kolei losu i często wśród wielu przeciwności zewnętrznych i wewnętrznych. Dlatego przy omawianiu poszczególnych cnót dobrze jest podkreślić i uwypuklić ów proces duchowy”²¹.

Każde *Positio* jest inne, ma swoje uwarunkowania zarówno dowodowe, jak też historyczno-lokalne i personalne²² i nie jest jedynie usystematyzowaniem materiału zebranego w ramach dochodzenia diecezjalnego, ale jego rzeczywistym i merytorycznym opracowaniem pod względem celowości. Kluczem wy-

¹⁸ „An constet de virtutibus theologalibus Fide, Spe, Caritate tum in Deum tum in proximum, necnon de cardinalibus Prudentia, Iustitia, Temperantia, Fortitudine, iisque adnexis in gradu heroico, atque de fama sanctitatis, in casu et ad effectum de quo agitur?”; CCS, *Regolamento della Congregazione per le Cause dei Santi*, art. 62 § 2,2, Roma 1983.

¹⁹ Por. CCS, *Regolamento dei Postulatori*, Roma, 20 octobris 2021, art. 39 a, b, c. „Ze względu zatem na dobro sprawy nie powinno dochodzić do sytuacji, w których postulator prezentuje już gotową *Positio* relatorowi, prosząc o jej zatwierdzenie. Niezwykle istotny dla sprawy jest dialogiczny i często także dialektyczny charakter procesu jej powstawania”; S. Oder, *Złożenie akt dochodzenia...*, dz. cyt., s. 94.

²⁰ Por. tamże.

²¹ Tamże, s. 97.

²² Por. H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne według ustawodawstwa Jana Pawła II*, Lublin–Sandomierz, s. 317–327.

boru i opracowania poszczególnych części tego dokumentu są cnoty teologiczne i kardynalne oraz cnoty z nimi związane. „Nie jest zatem konieczne omówienie wszystkich szczegółów życia i działalności sługi Bożego, przedstawienie każdej decyzji czy gestu, ale wykazanie jego heroiczności w życiu i działalności z inspiracji wiarą, nadzieją i miłością, a będącej przejawem jego roztropności nadprzyrodzonej, sprawiedliwości, umiarkowania i męstwa. Warto zwrócić uwagę właśnie na ów aspekt inspiracji i demonstracji. Przedmiotem badania są akty ludzkie na płaszczyźnie ontologicznej, *in statu nascendi*, to znaczy z punktu widzenia formacji aktu woli, a nie w aspekcie jego skutków, które zwykle są wypadkową wielu czynników niezależnych od woli człowieka”²³.

Cała *Positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis. Posnanesis beatificationis et canonisationis Servi Dei Alexandri Woźny sacerdotis dioeciesiani (1910–1983)* została tak opracowana, by mogła wystarczyć teologom, a następnie członkom Dykasterii do wyrobienia obiektywnego sądu na temat heroiczności cnót kandydata na ołtarze. Ich omówienie jest zasadniczą częścią *Positio* i nosi nazwę *Informatio*²⁴. Pokazanie heroiczności w praktykowaniu każdej z cnót z osobna poprzedzone jest prezentacją wypowiedzi świadków odnośnie do ogólnej realizacji doskonałości życia chrześcijańskiego przez Sługę Bożego²⁵. Również w *Informatio* powinien znaleźć się dział poświęcony powszechnej opinii świętości w czasie życia Sługi Bożego i po jego śmierci. Jest to punkt wyjścia do rozpoczęcia dochodzenia diecezjalnego i element, który powinien wykazywać tendencję rosnącą w czasie trwania procesu. Przejawom opinii świętości towarzyszy zwykle tzw. *fama signorum*, czyli przekonanie o skuteczności wstawiennictwa kandydata na ołtarze, przejawiające się w przypisywaniu mu otrzymanych wyprasanych łask. Czuwanie nad tym w czasie trwania procesu jest bardzo istotne, gdyż często właśnie wśród sygnalizowanych łask osobistych można znaleźć tę, która spełnia kryteria pozwalające na rozpoczęcie dochodzenia dotyczącego cudu – *super miro*²⁶.

²³ Por. S. Oder, *Złożenie akt dochodzenia...*, dz. cyt., s. 95.

²⁴ Oprócz *Informatio*, każda *Positio* składa się z *Presentatio*, *Summarium*, opinii cenzorów teologów oraz wotum komisji historycznej w czasie trwania dochodzenia diecezjalnego.

²⁵ Por. S. Oder, *Złożenie akt dochodzenia...*, dz. cyt., s. 97–98. „Należy pamiętać o tym, aby przy omawianiu poszczególnych cnót nie pominąć aspektów trudnych lub kontrowersyjnych. Biegłość i brawura autora *Positio* polega niejako na uprzedzeniu ewentualnych obiekcji, które mogą zostać poruszone przez konsultorów teologów. Uczciwość i poprawność teologiczna oraz metodologiczna narzucają obowiązek rozpatrzenia wszystkich wątpliwości i ich wyjaśnienie już na tym etapie, aby uniknąć kłopotliwych sytuacji w momencie dyskusji teologicznej”; tamże.

²⁶ Tamże, s. 98.

W marcu 2018 roku zakończono zasadnicze prace nad dokumentem. Ostatnia część *Positio* została przetłumaczona na język włoski, a do końcowych czynności należał skład redakcyjny i korekty oraz przygotowanie dokumentu do druku. 4 lutego 2019 roku *Positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis. Posnaniensis beatificationis et canonisationis Servi Dei Alexandri Woźny sacerdotis dioeciesiani (1910–1983)*, licząca 520 stron, została złożona w Dykasterii Spraw Kanonizacyjnych.

3. *Delucidationes* postulacji

Po przestudiowaniu akt dochodzenia diecezjalnego i opracowaniu *Positio* następuje etap oceny merytorycznej. „*Positiones* zarówno spraw dawnych (z dokumentacją z posiedzenia konsultorów historyków), jak i spraw nowych zostają poddane ocenie teologicznej, co leży w kompetencji generalnego promotora wiary (zwanego dawniej *advocatus diaboli*) i kongresu szczególnie konsultorów teologów, w liczbie ośmiu, wyznaczonych przez sekretarza na wniosek promotora wiary”²⁷. Dyskusja konsultorów teologów jest jednym z ważniejszych momentów w całym procesie kanonizacyjnym, dlatego jeszcze przed obradami Komisja ma prawo – co jest zwyczajową metodą pracy Dykasterii Spraw Kanonizacyjnych – zwrócić się do postulacji, aby ta udzieliła wyjaśnień w sprawach, które budzą u teologów wątpliwości lub potrzebują naświetlenia kontekstu konkretnego zdarzenia, by je lepiej zrozumieć. Z tego powodu 10 stycznia 2022 roku promotor wiary zwrócił się do postulatora, aby ten wyjaśnił pewne kwestie związane z duszpasterską działalnością ks. Aleksandra Woźnego.

Pierwsza dotyczyła ewentualnego rygoryzmu Sługi Bożego w niektórych aspektach duszpasterstwa w odniesieniu do małżeństw niesakramentalnych. Postulacja w tym temacie odniosła się do ogólnej dewizy życia duszpasterskiego ks. Woźnego: że wszystko, co czynił, czynił dla dobra dusz. Był duszpasterzem ofiarnym, który troszczył się o zbawienie swoich parafian. To właśnie jemu zrobiono zarzut, iż ze wszystkich chciałby uczynić świętych²⁸. Był kapłanem bardzo wyczulonym na zło i grzech. Stąd w niektórych aspektach duszpasterskich przyjmował postawę dość surową, przynajmniej w odbiorze wąskiej grupy ludzi. W poruszanej kwestii małżeństw przede wszystkim chciał, aby

²⁷ S. Praškiewicz, *Ocena merytoryczna sprawy w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych*, w: S. Praškiewicz (red.), *Świętość kanonizowana. Postępowanie beatyfikacyjne na drodze heroicznego cnót*, dz. cyt., s. 103.

²⁸ Por. W. Mueller, *Świadkowie wiary Archidiecezji Poznańskiej. Święci, błogosławieni, słudzy Boży oraz kandydaci na ołtarze*, Poznań 2014, s. 14.

w parafii było jak najmniej rozwodów i związków o charakterze konkubinatu. Ta pasterska miłość towarzyszyła Słudze Bożemu przez całe kapłańskie życie²⁹. W Liście do parafian św. Jana Kantego w Poznaniu z 26 października 1976 roku jego autorstwa czytamy: „Proszę, abyście brali na serio to, co Wam głosiłem jako naukę Bożą, abyście brali na serio odpowiedzialność przed Bogiem sprawiedliwym i miłosiernym, abyście nie nadużywali Miłosierdzia Bożego. Dlatego błagam tych, którzy trwają w grzechach i robią zgorzenie przez udawanie małżeństwa, żyjąc bez ślubu kościelnego, aby rozeszli się zawczasu i napravili zgorzenie”³⁰. Słowa zdają się dość dobrze obrazować postawę ks. Woźnego, który nie kierował się niechęcią czy nienawiścią do tych, co źle czynią, ale troską i miłosierdziem.

Druga sprawa odnosiła się do roli ks. Aleksandra Woźnego we wspólnotach powstających na terenie jego parafii. Warto w tym miejscu dodać, że Sługa Boży nie był założycielem żadnego instytutu, zgromadzenia czy zakonu. Był zwykłym księdzem w poznańskiej parafii, a jego duszpasterskie posługiwanie, działalność i nauczanie dotyczyły przede wszystkim parafian i ludzi, którzy przyjeżdżali do niego się spowiadać. Często oni sami spisywali to, co było głoszone z ambony, albo łączyli się w konkretne wspólnoty, jak chociażby Wspólnota Dzieci Bożych czy grupa wiernych uczęszczających na tzw. trzecie niedziele miesiąca, czyli na nauki dla często komunikujących. Charyzmat ks. Woźnego, jego duchowa przenikliwość, otwartość na natchnienia pozwalały, w niekorzystnych warunkach komunistycznego państwa polskiego, prowadzić dziesiątki ludzi do Pana Boga. Odnosząc tę kwestię do poszczególnych wspólnot, należało stwierdzić, że rola ks. Woźnego we wspólnocie Rodziny Serca Miłości Ukrzyżowanej sprowadzała się przede wszystkim do funkcji spowiednika i ojca duchownego³¹. Mimo iż znał osobiście Ludmiłę Krakowiecką, zebrane i przebadane dokumenty nic nie wnoszą do poznania jego postaci ani do relacji, jaką miał z założycielką wspólnoty. Tym bardziej jako jej spowiednik (przez pewien czas) nie mógł ujawniać i opisywać tego, co usłyszał w konfesjonale. Natomiast były wikariusz ks. Woźnego i jego przyjaciel ks. Marian Piątkowski pełnił funkcję właściwego opiekuna nad wspólnotą³².

²⁹ Por. tenże, *Bohater wiary. Księdza Aleksandra Woźnego duszpasterski styl*, Poznań 2019, s. 417–431.

³⁰ Tamże, s. 325.

³¹ Por. W. Mueller, *Potyczki księdza Aleksandra Woźnego z komunizmem*, Poznań 2018, s. 343–344.

³² Por. tenże, *Sługa Boży nie próżnuje i pamięta o swoich. Ks. Aleksander Woźny do kapłanów*, Poznań 2018, s. 73–76.

W czasie trwania fazy diecezjalnej procesu beatyfikacyjnego nie natrafiono na żadne dokumenty potwierdzające znajomość ks. Woźnego z ks. Blachnickim. Jednak ks. Aleksander żył Kościołem w Polsce i informacje o ruchu oazowym docierały do Poznania. Dlatego parafię św. Jana Kantego, której był proboszczem, uważano za pierwszą, w której tego typu wspólnota powstała (1974). Ale oczywiście nie była to oryginalna myśl duszpasterska ks. Woźnego, tylko jego otwarcie na rodzące się w Polsce po Soborze Watykańskim II tego typu wspólnoty, a formuła zaczerpnięta od ks. Franciszka Blachnickiego, również kandydata do chwały ołtarzy³³. Podobnie działo się z Odnową w Duchu Świętym (1975)³⁴ czy Drogą Neokatechumenalną (1978), kiedy to katechiści z Lublina na zaproszenie ks. Woźnego przyjechali do Poznania wygłosić pierwsze katechezy³⁵. I tylko w takim znaczeniu należy rozumieć duszpasterski styl Sługi Bożego, jego podejście i otwarcie na ludzi świeckich, a także sposób prowadzenia parafii, rozumianej jako wspólnota wspólnot.

Jeżeli chodzi o grupę o nazwie „Dzieci Boże”, powstałą 27 lutego 1952 roku, to była to wspólnota ściśle powołana do życia przez Sługę Bożego³⁶. Nigdy jednak nie została zatwierdzona jako stowarzyszenie i nie posiadała żadnych konstytucji, ale działała za aprobatą władzy duchownej w Poznaniu. Droga do wspólnoty prowadziła przez konfesjonał – to ks. Woźny sugerował niektórym, że mogą do niej należeć. Spotkania polegały na formacji opartej na duchowości św. Teresy od Dzieciątka Jezus³⁷. Wspólnota powstała w Poznaniu, ale miała także swoje filie w innych miastach Polski: Krakowie, Bydgoszczy, Krotoszynie, Warszawie. W 1956 roku, gdy liczba członków wzrosła do 200, ks. Woźny zorganizował ogólnopolskie spotkanie na Jasnej Górze, by oddać wspólną Matce Bożej. Takich spotkań odbyło się pięć³⁸. To właśnie członkowie „Dzieci Bożych” spisywali jego nauki i rozpowszechnili je jako maszynopisy, które zostały następnie opublikowane. Po śmierci Sługi Bożego na polecenie władzy duchownej w Poznaniu wspólnotą zaopiekował się były wikariusz ks. Woźnego – ks. Tadeusz Piaczyński. Po jego śmierci w 2006 roku wspólnota przestała się spotykać i rozrastać. Obecnie żyje jeszcze kilka osób, które należały do „Dzieci Bożych”³⁹.

³³ Por. tenże, *Bohater wiary...*, dz. cyt., s. 158–164.

³⁴ Por. tamże, s. 179–184.

³⁵ Por. tamże, s. 228–235.

³⁶ Por. W. Mueller, *Potyczki księdza Aleksandra...*, dz. cyt., s. 347.

³⁷ Por. tamże, s. 350–351.

³⁸ Por. tamże, s. 432–433.

³⁹ Por. W. Mueller, *Sługa Boży nie próżnuje...*, dz. cyt., s. 79–81.

Ostatni temat dotyczył dokumentów z końcowych lat życia ks. Aleksandra Woźnego. Należało stwierdzić, że bogactwo dostępnych materiałów archiwalnych dotyczących Sługi Bożego w postaci jego nauczania, listów i wspomnień pozwoliło wiernie i dokładnie odtworzyć jego biografię. Ponadto dzięki zebranych dokumentom można poznać sposób jego myślenia i działania. Dzięki temu kandydat na ołtarze został szczegółowo opisany jako człowiek religijnie zdeterminowany, nieustannie nakierowany na Boga, realizujący niemalże w każdym detalu swoje kapłańskie powołanie. Przeprowadzona przez diecezjalną Komisję Historyczną kwerenda w omawianej kwestii nie ujawniła innych dokumentów z ostatnich dwudziestu lat życia ks. Woźnego. Cały zebrany materiał został włączony do fazy diecezjalnej procesu beatyfikacyjnego i nawet po jej zakończeniu nie natrafiono na inne dokumenty.

Prawdą jest, że Sługa Boży pełnił ważne funkcje w Kościele w Polsce. Był członkiem Diecezjalnego Komitetu Duszpasterstwa Rodzin, *Concilium a vigilantia* oraz przewodniczącym Synodalnej Komisji ds. Apostolstwa Świeckich. W latach 70. był referentem Wydziału Duszpasterstwa, a także członkiem Komisji Nauki Wiary Kurii Metropolitalnej Poznańskiej, w latach 80. członkiem Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej. Pełnił bardzo ważną funkcję w Komisji Episkopatu ds. Duszpasterstwa Kobiet; przez pewien czas również jej dyrektora krajowego. Przejściowo był dziekanem i zastępcą dziekana jednego z poznańskich dekanatów. Prowadził rekolekcje dla kapłanów, rekolekcje w seminariach duchownych i w instytutach życia konsekrowanego oraz w ośrodkach duszpasterskich niemal w całej Polsce⁴⁰. Z całą pewnością *voluntatem* diecezjalnej Komisji Historycznej oraz wota cenzorów teologów potwierdzają istnienie innych dokumentów, które mogą pogłębiać duchową, teologiczną i duszpasterską myśl ks. Woźnego, ale ze względu na wielość oraz różnorodność materiału zebranego w *Positio* odwołano się tylko do najbardziej istotnych i najważniejszych w celu uniknięcia nadmiernego i zbyt obszernego ich komentowania. Mamy tu na myśli 20 publikacji książkowych i ponad 30 artykułów. To bardzo bogate dziedzictwo duchowe i nauczanie, które pozostawił po sobie Sługa Boży. Wszystkie ukazały się drukiem i są materiałem ogólnie dostępnym. Dlatego też, po dokładnym ich zbadaniu, zostały ujęte tylko te, do których zasadniczo nie ma dostępu, bądź te, które zasługują na szczególną uwagę: pamiętnik pisany przez ks. Aleksandra w seminarium, korespondencja kierowana do osób prywatnych, wspomnienia dotyczące pobytu w niemieckim obozie koncentracyjnym w Dachau, a także medytacje, niektóre kazania i konferencje rekolekcyjne. Część z nich doczekała się publikacji po zakończeniu fazy diece-

⁴⁰ Por. *Pięćdziesiąt lat parafii św. Jana Kantego w Poznaniu*, Poznań 1988, s. 27.

zjalnej – dotyczy to niektórych nauk kierowanych do kapłanów. Znalazły się one w książce *Sługa Boży nie próżnuje i pamięta o swoich* wydanej w Poznaniu w 2018 roku.

4. Kongres konsultorów teologów

1 lutego 2022 roku w Dykasterii Spraw Kanonizacyjnych odbył się kongres szczególny (*congressus peculiaris*) konsultorów teologów na temat *Positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis. Posnanesis beatificationis et canonisationis Servi Dei Alexandri Woźny sacerdotis dioecesiani (1910–1983)*⁴¹. Każdy z teologów otrzymał *Positio* i ewentualne inne materiały przynajmniej na trzy miesiące przed planowaną konsultą. Po dokładnym przestudiowaniu sprawy wszyscy musieli zredagować na piśmie swoje *votum*, w którym sformułowali odpowiedź na zasadniczą kwestię, a mianowicie czy na podstawie przedłożonego *Positio* i zebranej w niej dokumentacji osiągnęli moralną pewność, że Sługa Boży cieszył się sławą świętości i czy praktykował w swoim życiu wszystkie cnoty w stopniu heroicznym. Pisemne wotum, sformułowane w kluczu odpowiedzi *affirmative* (pozytywne), *negative* (negatywne) lub *suspensie* (zawieszony), musieli przekazać do generalnego promotora wiary najpóźniej na dziesięć dni przed planowanym kongresem szczególnym, albowiem Dykasteria wykonuje kserokopie i przed tym spotkaniem przekazuje każdemu z ośmiu konsultorów wota pozostałych siedmiu, w celu zapoznania się z ich treścią i przemyślenia sprawy przed mającą nastąpić na kongresie dyskusją⁴². „Zaznaczmy, że wota te udostępnione są konsultorom jako anonimowe (imię i nazwisko autora każdego z wotów zostaje podczas kserowania przysłonięte), tak że konsultorzy nie znają uczestników kongresu do ostatniej chwili”⁴³.

Posiedzeniu konsultorów teologów przewodniczył generalny promotor wiary ks. prałat Carmelo Pellegrino (z prawem głosu), obecny był relator sprawy – o. Szczepan Praškiewicz OCD⁴⁴, oczywiście bez prawa głosu. Jeden z pracowników Dykasterii (*aiutante di studio*) pełnił funkcję sekretarza, protokołując przebieg dyskusji, podczas której każdy z konsultorów, biorąc pod uwagę wnioski innych, a nadto ewentualne wyjaśnienia relatora i generalnego promotora wiary, mógł zmienić swój osąd, wyrażony wcześniej pisemnie. Re-

⁴¹ CCS, *Regolamento dei Postulatori*, Roma, 20 octobris 2021, art. 46.

⁴² *Regolamento*, art. 75. Por. S. Praškiewicz, *Jak wygląda droga na ołtarze?...*, dz. cyt., s. 100.

⁴³ S. Praškiewicz, *Ocena merytoryczna sprawy...*, dz. cyt., s. 104.

⁴⁴ Po ustąpieniu z funkcji relatora Dykasterii Spraw Kanonizacyjnych o. dr. hab. Zdzisława Kijasa OFMConv. w 2020 roku nowym relatorem w procesie beatyfikacyjnym ks. Aleksandra Woźnego został karmelita bosy o. dr. hab. Szczepan Praškiewicz OCD.

lacja z prac kongresu zawierała opis przebiegu obrad i wnioski, jakie wynikły podczas dyskusji, a nade wszystko wynik głosowania. Dwie trzecie odpowiedzi pozytywnych upoważnia do przedłożenia sprawy do dalszego etapu postępowania, tj. do oceny merytorycznej Kongregacji zwyczajnej kardynałów i biskupów. Gdy jednak brakuje takiej liczby *affirmative* ze strony konsultorów teologów, podczas kongresu formułuje się ewentualne zarzuty czy trudności, które nie pozwoliły niektórym z nich osiągnąć moralnej pewności w sformułowaniu osądu i prosi się o postulację sprawy o ich wyjaśnienie. Do kompetencji kongresu zwyczajnego Dykasterii należy decyzja, czy sprawę, która na kongresie teologów nie otrzymała potrzebnej liczby głosów pozytywnych, odłożyć (*reponatur*), czy też, po uzyskaniu wyjaśnień postulacji, przekazać do dalszego postępowania⁴⁵.

Odnosząc się do pytania: „Czy udowodniono cnoty teologalne: wiarę, nadzieję i miłość tak w stosunku do Boga, jak i do bliźniego, a także cnoty kardynalne: roztropność, sprawiedliwość, wstrzemięźliwość i męstwo, a nadto cnoty im pokrewne, w stopniu heroicznym oraz opinię świętości w tej konkretnej sprawie i w aspekcie, o jaki chodzi?”⁴⁶, wszyscy konsultorzy teolodzy jednogłośnie orzekli *affirmative*. Oznacza to, że praktyka cnót w życiu ks. Woźnego odznaczała się heroicnością w stopniu ponadprzeciętnym i pod tym względem Sługa Boży stawał się wzorem dla innych ludzi, zarówno kapłanów, jak i świeckich. Cnoty te były przez niego praktykowane z lekkością i radością, nawet w trudnych warunkach życia, a wiele osób, które go znały, podkreśliło, że wyprzedzał w tym sensie zwykłych chrześcijan. Wszyscy świadkowie zeznający w procesie beatyfikacyjnym byli zgodni, że w realizacji cnót chrześcijańskich ks. Woźny odznaczał się równowagą, wytrwałością, godnością i stałością. Cnoty praktykowane przez niego można sklasyfikować jako wyjątkowe, realizowane w sposób stabilny, spokojny i pogodny, zrównoważony. Wśród nich były i takie, które w życiu kandydata na ołtarze wybijały się bardziej. To właśnie miłość Boga i bliźnich uzdalniała Sługę Bożego do tego, że potrafił mądrze rozpoznawać zwykłe małe sprawy. Miał talent do terapeutycznych rozmów z ludźmi. Był wrażliwy i taktowny, zarazem wymagający w zasadach i łatwy w kontakcie. Kierował się zasadą: „Nie możesz nikomu odmawiać pomocy”. Pokazywał, co jest czarne, a co białe. Wobec ludzi bardzo łagodny i pokorny. Można powiedzieć: „twarda, żelazna ręka w puszystej rękawiczce”.

⁴⁵ S. Praškiewicz, *Ocena merytoryczna sprawy...*, dz. cyt., s. 104–105.

⁴⁶ CCS, *Regolamento della Congregazione per le Cause dei Santi*, art. 62 § 2,2, Roma 1983.

Zakończenie

Relacja z posiedzenia kongresu, łącznie z opiniami konsultorów teologów, *votum* promotora wiary i ewentualnymi wyjaśnieniami (*delucidationes*) postulacji, została wydrukowana pod tytułem *Relatio et vota Congressus peculiaris* i razem z *Positio* posłużyła jako podstawa do kolejnej dyskusji kardynałów i biskupów na zebraniu zwyczajnym Dykasterii⁴⁷.

Cała archidiecezja poznańska i Kościół w Polsce żywią głęboką nadzieję, że ks. Aleksander Woźny będzie rychło zaliczony w poczet błogosławionych Kościoła katolickiego, tym bardziej że pozostało jeszcze wielu naocznych świadków jego świątobliwego życia. Sprawność prowadzonego procesu kanonizacyjnego, który przechodzi poszczególne etapy fazy rzymskiej, podtrzymuje te oczekiwania i wskazuje na eklezjalny walor sprawy. Świat każdej epoki woła o kapłanów świętych, bo tylko tacy mogą stać się przejrzystymi i autentycznymi świadkami Chrystusa i Jego Ewangelii. Dlatego dla ks. Woźnego liczyły się najbardziej jakość jego serca, siła wiary i gęstość życia wewnętrznego, gdyż intensywność i stałość wierności wymagają wielkiej głębi duchowej i ugruntowanej, ludzkiej dojrzałości. Dzięki prawdziwemu życiu wewnętrznemu opartemu na cnotach teologicznych i kardynalnych oraz wypróbowanej dojrzałości wyzbywał się tego, co powierzchowne i przejściowe, żeby stać się bardziej obecnym przy tym, co najważniejsze. Wierność często wymagała od niego długotrwałej walki, a także poświęceń, zwłaszcza w czasie obozowej i więziennej próby. Wyszedł naprzeciw oczekiwaniom współczesnego człowieka, który w głębi serca pragnie tylko jednego: Chrystusa. O wszystko to, czego człowiek potrzebuje w wymiarze ekonomicznym, społecznym i politycznym, może zwrócić się do innych. Kapłana prosi o Chrystusa!⁴⁸ Ten rodzaj duszpasterskiej *stabilitas* jest zawsze ważny, szczególnie w czasach płynnej nowoczesności, zmienności, ulotności czy przemijalności. Ks. Woźny wiedział jednak, że terazniejszość jest również czasem, w którym Bóg wylewa obfite strumienie swojej łaski, wzmacniając nas, oczyszczając i uświęcając. Nie trzeba zatem się lękać, ale wiernie trwać, otwierając się na Boże dary⁴⁹.

⁴⁷ Por. B. Turek, *Postępowanie procesowe...*, dz. cyt., s. 193–194.

⁴⁸ Jan Paweł II, *Dar i tajemnica*, Kraków 1996, s. 83.

⁴⁹ Z. Kijas, *Sługa Boży ks. Aleksander Woźny jako przykład życia kapłańskiego*, w: W. Mueller (red.), *Droga do świętości. Biuletyn informacyjny*, Poznań 2020, s. 19.

Archiwa

Archiwum postulacji Sługi Bożego ks. Aleksandra Woźnego w Kobylnicy – APK:
Dekret ważności procesu kanonizacyjnego na etapie diecezjalnym Sługi Bożego ks. Aleksandra Woźnego, Prot. N. 3122–5/15, Romae, 4 martii 2016.
Nomina del Relatore, Prot. N. 3122–6/16. Del Vaticano, 27 giugno 2016.

Dokumenty Kościoła i wypowiedzi papieskie

- CCS – *Normae servandae in Inquisitionibus ab Episcopis faciendis in Causis Sanctorum*, 7 februarii 1983.
- CCS – *Norme sull'amministrazione dei beni delle Cause di Canonizzazione*, 20 agosto 1985.
- CCS – *Regolamento della Congregazione delle Cause dei Santi*, Citta del Vaticano, Dicembre 2000.
- CCS – *Regolamento della Congregazione per le Cause dei Santi*, Roma 1983.
- CCS – *Regolamento dei Postulatori*, Roma, 20 octobris 2021.
- Jan Paweł II, *Dar i tajemnica*, Kraków 1996.
- Jan Paweł II, *Divinus perfectionis Magister*, 25 stycznia 1983, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 4 (1983), nr 3.
- Sanctorum Mater – instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych* (wyd. II uzupełnione), Lublin 2011.

Bibliografia

- Kijas Z., *Sługa Boży ks. Aleksander Woźny jako przykład życia kapłańskiego*, w: W. Mueller (red.), *Droga do świętości. Biuletyn informacyjny*, Poznań 2020, s. 14–19.
- Misztal H., *Prawo kanonizacyjne według ustawodawstwa Jana Pawła II*, Lublin–Sandomierz 1997.
- Mueller W., *Bohater wiary. Księdza Aleksandra Woźnego duszpasterski styl*, Poznań 2019.
- Mueller W., *Potyczki księdza Aleksandra Woźnego z komunizmem*, Poznań 2018.
- Mueller W., *Sługa Boży nie próżnuje i pamięta o swoich. Ks. Aleksander Woźny do kapłanów*, Poznań 2018.
- Mueller W., *Świadkowie wiary Archidiecezji Poznańskiej. Święci, błogosławieni, słudzy Boży oraz kandydaci na ołtarze*, Poznań 2014.
- Oder S., *Złożenie akt dochodzenia diecezjalnego w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, weryfikacja jego ważności i opracowanie „Positio”*, w: S. Praškiewicz (red.), *Świętość kanonizowana. Postępowanie beatyfikacyjne na drodze heroicznego cnót*, Kraków 2009, s. 89–98.

- Pięćdziesiąt lat parafii św. Jana Kantego w Poznaniu*, Poznań 1988.
- Praškiewicz S., *Jak wygląda droga na ołtarze? Procedury beatyfikacyjne w diecezji i Kurii Rzymskiej*, w: S. Praškiewicz (red.), *Świętość kanonizowana. Wybrane zagadnienia z prawa kanonizacyjnego i teologii świętości*, Kraków 2013, s. 81–107.
- Praškiewicz S., *Ocena merytoryczna sprawy w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych*, w: S. Praškiewicz (red.), *Świętość kanonizowana. Postępowanie beatyfikacyjne na drodze heroiczności cnót*, Kraków 2009, s. 99–107.
- Turek B., *Postępowanie procesowe w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych*, w: S. Praškiewicz (red.), *Świętość kanonizowana. Postępowanie kanonizacyjne*, Kraków 2008, s. 179–196.

Streszczenie

Heroiczność cnót Sługi Bożego ks. Aleksandra Woźnego w świetle kongresu konsultorów teologów Dykasterii Spraw Kanonizacyjnych

Celem niniejszego opracowania jest ukazanie heroiczności cnót Sługi Bożego ks. Aleksandra Woźnego w świetle kongresu konsultorów teologów Dykasterii Spraw Kanonizacyjnych z 1 lutego 2022 roku. W spotkaniu pod przewodnictwem generalnego promotora wiary wzięło udział dziewięć osób wyznaczonych przez sekretarza Dykasterii oraz relator sprawy. Wszyscy teolodzy Komisji, odnosząc się do postawionej kwestii dotyczącej praktyki cnót Sługi Bożego ks. Aleksandra Woźnego w stopniu ponadprzeciętnym, orzekli *affirmative*, akceptując zebrany materiał, a ich wota pod tytułem *Relatio et vota Congressus peculiaris* razem z *Positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis. Posnanesis beatificationis et canonisationis Servi Dei Alexandri Woźny sacerdotis dioeciesiani (1910–1983)* posłuży jako podstawa dyskusji dla kardynałów i biskupów na zebraniu zwyczajnym Dykasterii.

Summary

The heroic virtues of the Servant of God, rev. Alexander Woźny, in the light of the Congress of theological consultors of the Dicastery of Canonization

The aim of this study is to show the heroic virtues of the Servant of God, rev. Aleksander Woźny in the light of the congress of theological consultors of the Dicastery of Canonization on February 1, 2022. Nine people appointed by the secretary of the Dicastery and the relator of the case, chaired by the general promoter of faith, participated in the meeting. All the theologians of the Commission, referring to the raised issue con-

cerning the practice of the virtues of the Servant of God, rev. Aleksander Woźny to an above-average degree, affirmative, accepting the collected material, and their voting entitled *Relatio et vota Congressus peculiaris* together with *Positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis. Posnaniensis beatificationis et canonisationis Servi Dei Alexandri Woźny sacerdotis dioecesiani (1910–1983)* will serve as the basis for cardinals and bishops at the ordinary meeting of the Dicastery.